

## แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
หน่วยการเรียนรู้เรื่อง มงคล 108 ประการในรอยพระพุทธรูปทิวเขาดีสลัก	เวลา 12 ชั่วโมง
เรื่อง การฝึกทักษะการอ่าน เรื่อง ความเป็นมาของพระพุทธรูป	เวลา 1 ชั่วโมง

### 1. มาตรฐานการเรียนรู้

#### สาระที่ 1 การอ่าน

**มาตรฐาน ท 1.1** ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

#### สาระที่ 2 การเขียน

**มาตรฐาน ท 2.1** ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูล สารสนเทศและรายงานการศึกษา ค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

#### สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

**มาตรฐาน ท 3.1** สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิดความรู้ออกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

### 2. สาระสำคัญ

การอ่านออกเสียงเป็นทักษะการสื่อสารที่ทำให้ผู้อื่นสามารถรับรู้เรื่องราว เนื้อหาสาระ จากผู้อ่านได้ด้วย ควรอ่านให้ถูกต้องตามหลักการอ่าน จึงทำให้การอ่านประสบความสำเร็จ กระทำได้โดยฝึกอ่านคำยาก จะทำให้อ่านได้ถูกต้อง คล่องแคล่ว และช่วยให้สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

### 3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกประวัติความเป็นมาเรื่องรอยพระพุทธรูปได้
2. นักเรียนสามารถอ่าน เขียน เรียงความหมายของคำได้ถูกต้อง

### 4. สาระการเรียนรู้

ความเป็นมาของพระพุทธรูป

### 5. กิจกรรมการเรียนรู้

#### ขั้นนำ

1. ครูเล่านิทานพื้นบ้านของจังหวัดสระบุรี เรื่อง พรานบุญ ให้นักเรียนฟังเพื่อโยงเข้าสู่เรื่อง รอยพระพุทธรูป

2. ทดสอบก่อนเรียน จำนวน 10 ข้อ เวลา 10 นาที

### ขั้นสอน

3. นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 7 คน โดยมอบหมายให้แต่ละกลุ่มอ่านเรื่องต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 เรื่อง ความเป็นมาของรอยพระพุทธรบาท

กลุ่มที่ 2 เรื่อง ประเภทของรอยพระพุทธรบาท

กลุ่มที่ 3 เรื่อง สัญลักษณ์ในรอยพระพุทธรบาท

กลุ่มที่ 4 เรื่อง รอยพระพุทธรบาท 5 แห่งในตำนาน

กลุ่มที่ 5 เรื่อง พระพุทธรบาทในประเทศไทย

กลุ่มที่ 6 เรื่อง รอยพระพุทธรบาทชาติสี่ลัทธิ

4. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอคำยากในบทเรียน และร่วมกันเขียนคำอ่านและความหมาย

ของคำ

5. นักเรียนทำใบงานที่ 1 เรื่อง อ่าน เขียน เรียนความหมาย

6. ครูและนักเรียนร่วมกันเฉลยใบงานที่ 1 เรื่อง อ่าน เขียน เรียนความหมาย

7. ครูอธิบายความหมายของคำในบทเรียน เรื่อง ความเป็นมาของพระพุทธรบาท

### ขั้นสรุป

8. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียนว่า อ่านออกเสียงอย่างไรจึงจะถูกต้องตามหลักการและเกิดประโยชน์ระหว่างผู้ส่งสารและรับสารในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

9. มอบใบงานที่ 2 เรื่อง เรียงความจากคำที่กำหนด ไปทำการบ้าน

10. ทดสอบหลังเรียน

## 6. วัสดุอุปกรณ์/สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. แบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน

2. นิทาน เรื่อง พรานบุญ

3. ใบความรู้ เรื่อง ความเป็นมาของพระพุทธรบาท

4. ใบงานที่ 1 เรื่อง อ่าน เขียน เรียนความหมาย

5. ใบงานที่ 2 เรื่อง เรียงความจากคำที่กำหนด

6. พจนานุกรม

## 7. การวัดและประเมินผล

สิ่งที่ประเมิน	วิธีการ/เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1. นักเรียนสามารถบอกประวัติความเป็นมา เรื่องรอยพระพุทธรูป	แบบทดสอบ	เกณฑ์ผ่าน 60 %
2. นักเรียนสามารถเขียน เรียงความหมาย ของคำได้	แบบประเมิน	เกณฑ์ผ่าน ระดับคุณภาพดี

## 8. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนหาคำยากจากหนังสือพิมพ์ในแต่ละวัน มาเขียนคำอ่านและบอก  
ความหมายลงในสมุดเป็นการบ้าน

**แบบทดสอบก่อนเรียน**  
**เรื่อง ความเป็นมาของพระพุทธบาท**

**คำชี้แจง** ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย ✕ ลงในกระดาษคำตอบ

1. ตามคติความเชื่อแต่โบราณแบ่งรอยพระพุทธบาทออกเป็นกี่ประเภท
  - ก. 1 รอย
  - ข. 2 รอย
  - ค. 3 รอย
  - ง. 4 รอย
2. รอยพระบาทเกือกแก้ว มีลักษณะตามข้อใด
  - ก. รูปวงรี
  - ข. รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า
  - ค. รูปรอยเท้ามนุษย์
  - ง. รูปรอยเท้าไม่มีนิ้วเท้า
3. รอยพระพุทธบาทดั้งเดิมมีกี่แห่ง
  - ก. 5 แห่ง
  - ข. 4 แห่ง
  - ค. 3 แห่ง
  - ง. 2 แห่ง
4. สุวรรณบรรพต คือ รอยพระพุทธบาทในข้อใด
  - ก. พระพุทธบาทสี่รอย
  - ข. พระพุทธบาทสระบุรี
  - ค. พระพุทธบาทวัดศรีชุม
  - ง. พระพุทธบาทวัดศรีโคมคำ
5. การสร้างรอยพระพุทธบาทในประเทศไทย ได้รับคติความเชื่อมาจากที่ใด
  - ก. ประเทศพม่า
  - ข. ประเทศกัมพูชา
  - ค. ประเทศศรีลังกา
  - ง. ประเทศอินเดีย

6. ข้อใดมีใช้สัญลักษณ์ในรอยพระพุทธรูปบาท
  - ก. คันฉ่อง
  - ข. ดอกบัวขาว
  - ค. พญาหงส์
  - ง. พญามัจฉา
7. มหาพรหมมีทั้งหมดกี่ชั้น
  - ก. 14 ชั้น
  - ข. 15 ชั้น
  - ค. 16 ชั้น
  - ง. 17 ชั้น
8. การจัดเรียงรูปมงคลจะจัดเรียงเป็นแถวๆ ละกี่วง
  - ก. 7 วง
  - ข. 8 วง
  - ค. 9 วง
  - ง. 10 วง
9. สัญลักษณ์ที่เป็นโชคลาภและรูปสัตว์มงคลคืออะไร
  - ก. ขอช้าง
  - ข. ถ้วยภาชนะ
  - ค. สำเภาทอง
  - ง. กลองบันฑาะวี
10. สาเหตุที่รอยพระพุทธรูปบาทวัดเขาคีรีหลวงไม่สามารถจัดเรียงรูปมงคลให้เป็นแถวได้เนื่องจากสาเหตุใด
  - ก. ปัญหาที่ความโค้งและขอบแคบของสันพระบาท
  - ข. ปัญหาที่ความยาวและขอบแคบของสันพระบาท
  - ค. ปัญหาจากส่วนแคบของสันพระบาท
  - ง. ปัญหาจากผู้สร้างรอยพระพุทธรูปบาท

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน  
เรื่อง ความเป็นมาของพระพุทธบาท

- |      |       |
|------|-------|
| 1. ค | 6. ค  |
| 2. ง | 7. ง  |
| 3. ก | 8. ข  |
| 4. ข | 9. ค  |
| 5. ค | 10. ก |

## นิทาน เรื่อง พรานบุน

ครั้งหนึ่งยังมีพรานป่าผู้หนึ่ง ชื่อว่า พรานสัจจพันธ์ พรานผู้มีผู้ที่มีวาจาสัตย์นัก เช่น คิดจะหาเนื้อในวันนี้ 4 ตัว ก็จะมี 4 ตัวจริงๆ หรือพูดและตั้งใจทำอะไรในวันนี้ๆ ก็จะมีพูดและทำตามที่ตั้งใจไว้ทุกประการ

วันหนึ่งดาพรานนี้ขึ้นไปบนยอดเขาเพื่อล่าสัตว์ บังเอิญวันนั้นมีแสงแดดร้อนจัดมาก พรานรู้สึกกระหายน้ำจึงได้นั่งพัก และคำนึงนึกอยู่ในใจว่า “ตัวเรานี้จะได้น้ำไหนหนอมากแล้วคอกให้พอหายร้อนและกระหายได้” ด้วยอำนาจเดชแห่งความมีสัจจะของนายพราน ก็บังเกิดเป็นแอ่งน้ำใสเย็นผุดขึ้นมา พรานก็ดีใจได้อาศัยน้ำดื่มและล้างหน้าซึ่งบ่อน้ำนั้นทุกวันนี้ก็ยังปรากฏอยู่

ต่อมาพรานก็เดินทางต่อไป ไปพบพระพุทธเจ้า ก็เกิดสงสัยในรูปร่างและผิวพรรณที่งดงาม จึงถามว่า “ท่านนี้เป็นมนุษย์หรือเทวดา” พระพุทธเจ้าก็ตรัสตอบว่า “เราเป็นมนุษย์ แต่ธนูของท่านธนูของเราไม่ได้หรอกนะ” พรานก็โกรธจึงใส่ธนูจะยิง แต่ธนูก็พลัดตก พรานเห็นเช่นนั้นก็เลยก้มลงกราบไหว้พระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าก็ทรงแสดงธรรม พรานผู้นี้เลยขอบวชเป็นภิกษุอยู่ด้วย พระองค์ก็ทรงบวชให้ และก็ให้อยู่โปรดญาติโยมที่เขาสุวรรณคีรีแห่งนี้ ส่วนตัวพระองค์ท่านจะเสด็จไปยังปัจฉิมชนบท พรานสัจจพันธ์จึงทูลขอรอยพระพุทธบาทไว้เป็นที่สักการบูชา พระพุทธเจ้าก็เหยียบรอยพระพุทธบาทไว้เหนือยอดเขาสุวรรณคีรี เป็นรอยพระพุทธบาทเบื้องขวา และพระองค์ก็ขนานนามว่า “พันธนะเจดีย์”

ต่อมาเรื่องเล่ากันว่า ในแผ่นดินพระเจ้าทรงธรรมได้รับบอกเล่าจากเจ้าเมืองสระบุรีว่ามีรอยเท้าใหญ่บนไหล่เขา พระองค์ก็เสด็จทอดพระเนตรเห็นแปลกประหลาดและดีใจมาก จึงตรัสสั่งให้สร้างมณฑปสวมรอยพระพุทธบาทไว้ และสร้างวัดวาอารามขึ้นไว้อย่างสวยงาม และก็มีเสียงเล่าลือกล่าวขานกันว่า ถ้าผู้ใดได้ไปนมัสการรอยพระพุทธบาท 7 ครั้ง ติดต่อกัน ผู้นั้นก็ได้มีพรานป่าอีกผู้หนึ่งมีนามว่า “บุน” หรือเรียกกันว่า “พรานบุน” ออกไปไล่เนื้อในตำบลขุนโขลน ขณะที่เดินล่าเนื้ออยู่นั้นก็ไปพบเนื้อสมันพลัดมาจึงยิงด้วยหน้าไม้ที่ต้นขา สมันจึงวิ่งหนีกระเจิดกระเจิงเพราะว่าความเจ็บปวด ขึ้นไปบนไหล่เขาสุวรรณคีรี ชุ่มอยู่ในพุ่มไม้ ดาพรานบุนติดตามรอยเลือดไปพอใกล้ชุ่มเนื้อสมันที่ถูกยิงบาดเจ็บอยู่ ก็พยายามที่จะหาตัวเนื้อสมันอยู่ เนื้อสมันก็เผ่นหนีต่อไปอีก แต่คราวนี้พรานบุนคิดคดที่เห็นเจ้าสมันวิ่งกระเจิดกระเจิงหนีต่อไปอย่างไร้ร่องรอยความเจ็บปวดหรือบาดเจ็บใดๆ ทั้งสิ้น พรานบุนรู้สึกอิจฉาริษยาและสงสัยเป็นกำลัง จึงเข้าไปแหวกพุ่มไม้ดู ก็พบแอ่งศิลาซึ่งน้ำใสเย็นอยู่ภายใต้ชุ่มนั้น จึงวกน้ำแอ่งลูปหน้า และเนื้อตัวของตัวเอง ผดผื่นกลากเกลื้อนที่มีอยู่กับร่างกายก็หายไปหมดอย่างประหลาด บ่อน้ำนั้นชาวบ้านจึงพากันเรียกว่า “บ่อพรานล้างเนื้อ” มาจนทุกวันนี้

เป็นเรื่องราวของนิทานพื้นบ้านของจังหวัดสระบุรีที่เล่าต่อกันมา

## ใบความรู้

### เรื่อง ความเป็นมาของพระพุทธบาท

#### ความหมายของรอยพระพุทธบาท

รอยพระพุทธบาทของพระพุทธเจ้า เป็นปูชนียสถานวัตถุอย่างหนึ่ง เป็นสัญลักษณ์ของความดีงาม เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของพุทธศาสนิกชนให้หมั่นทำความดี และเป็นอนุสติเตือนใจให้ระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่แผ้วถางทางธรรมไว้ให้ชาวโลกได้เจริญตามรอยพระบาทของพระองค์ โดยเราไม่ต้องไปเสียเวลาค้นหาสังขารด้วยตนเอง มิฉะนั้นคงยาวนานหลายร้อยพันชาติทำนุได้ ย่นระยะทางของสังขารไว้ให้พวกเราแล้วด้วยอนุศาสน์ปาฏิหาริย์ หรือคำสอนอันเป็นอัศจรรย์ซึ่งพระพุทธองค์มิใช่สังขาร แต่เป็นเพียงผู้ชี้ทางสว่างให้เวไนยสัตว์ได้ก้าวเดินต่อไปด้วยตนเอง รอยพระพุทธบาทจึงเปรียบเสมือนหนทางของผู้ที่เดินมาก่อน ส่วนชาวโลกมีหน้าที่ละวางกิเลสทั้งปวงให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อติดตามรอยพระพุทธบาทของพระองค์ไปสู่จุดหมายปลายทางของความหลุดพ้นจากวิภังขาร นั่นคือ วิมุติธรรม (วิโมกข์) หรือพระนิพพานในท้ายที่สุด



รอยพระพุทธบาท ถูกประทับจารึกไว้เพื่อให้เป็นที่เคารพสักการะของมนุษย์และเทวดาทั้งหลาย ไม่ต่างไปจากปูชนียวัตถุ-ปูชนียสถานอื่นๆ เช่น ธรรมจักรและกวางหมอบ, ใบเสมา, พระธาตุเจดีย์, พระบรมสารีริกธาตุ, พระพุทธปฏิมา, พระคัมภีร์จารึกคำสอนทางพุทธศาสนา ฯลฯ สันนิษฐานว่าเกิดขึ้นก่อนการสร้างพระพุทธปฏิมาหรือพระพุทธรูปในสมัยก่อนจึงมีเพียงสัญลักษณ์ธรรมจักรและกวางหมอบที่มีมายาวนานนับพันปี ต่อมาจึงมีการพบรอยพระพุทธบาทหรือรอยพระหัตถ์ ที่ทรงประทับไว้ตามภูผา ถ้ำหินขนาดใหญ่ เพื่อให้มนุษย์และเทวดาได้สักการบูชาเป็นพุทธานุสติ

#### ประเภทของรอยพระพุทธบาท

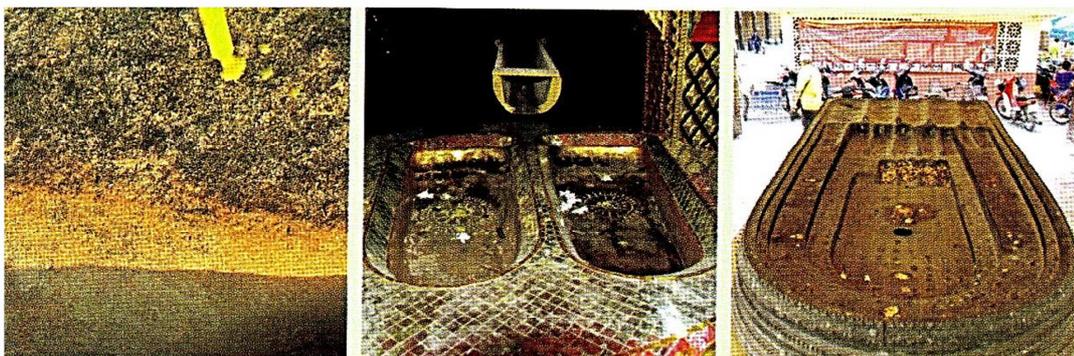
รอยพระพุทธบาทเป็นปูชนียวัตถุสถานสำคัญที่พุทธศาสนิกชนกราบไหว้บูชาแทนองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตั้งแต่หลังสมัยพุทธกาลจวบจนปัจจุบัน

ตามคติความเชื่อแต่โบราณ แบ่งรอยพระพุทธบาทออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. รอยพระพุทธบาทจริงที่พระพุทธองค์เสด็จมาประทับไว้ด้วยพระองค์เอง ตามคติความเชื่อของลังกาทวีป ซึ่งมีอยู่ ๕ แห่ง (เปรียบเทียบรอยพระพุทธบาทว่าเป็นดั่งบริโศกเจดีย์)

2. รอยพระพุทธรบาทที่จำลองขึ้นจากรอยพระพุทธรบาทจริง ที่พระพุทธรองค์ทรงเสด็จมาประทับไว้ (เปรียบเทียบรอยพระพุทธรบาทว่าเป็นดั่งบริโศคเจดีย์สมบัติ)

3. รอยพระพุทธรบาทที่สร้างขึ้นอุทิศถวายหรือแทนองค์พระพุทธรเจ้า (เปรียบเทียบรอยพระพุทธรบาทว่าเป็นดั่งอุทเทสิกะเจดีย์)



### ลักษณะรอยพระพุทธรบาท

ลักษณะของรอยพระบาทแบ่งเป็นประเภทใหญ่ได้ 5 แบบ คือ

1. รูปรอยเท้ามนุษย์ เรียกว่า รอยพระพุทธรบาท
2. รูปรอยเท้าไม่มีนิ้วเท้า เรียกว่า รอยพระบาทเกือกแก้ว
3. รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า
4. รูปวงรี
5. รูปร่างไม่แน่นอน

แต่ทุกแบบจะมีสัญลักษณ์เฉพาะ คือ มีขนาดใหญ่กว่ารอยเท้ามนุษย์ธรรมดาทั่วไป เหมือนกับว่าพระพุทธรองค์ทรงเนรมิตกายให้ใหญ่โตแล้วมาประทับไว้ บางรอยอาจมีรอยธรรมจักรอยู่ตรงกลางรอยพระบาท

### สัญลักษณ์ในรอยพระบาท



คือเครื่องหมายอันเป็นมหามงคลของมหาบุรุษลักษณะ ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มีเหนือบุคคลธรรมดาทั่วไป อันเนื่องจากการบำเพ็ญบารมีธรรมมานับภพชาติไม่ถ้วน トラบจนถึง 10 ชาติสุดท้ายของบรมโพธิสัตว์ก่อนตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยพระองค์เอง

ทวีปทั้ง 4 มีทวีปน้อยสองพันเป็นบริวาร, มหาสมุทรทั้ง 4, ภูเขาจักรวาล, ภูเขาสิเนรุราช, ป่าหิมพานต์, แม่น้ำคงคาทั้ง 7, สระใหญ่ทั้ง 7, เขาบริกัณฑ์ทั้ง 6, พระอาทิตย์, พระจันทร์, กลุ่มดาวนักษัตรฤกษ์, พรหมจตุรพักตร์, มหาพรหม 16 ชั้น, เทวโลก 6 ชั้น, บรมจักรพรรดิราชกับบริวาร, ปราสาท, เศวตฉัตร, ชฎามหามงกุฏ, บัลลังก์แก้ว, ตั่ง, ประรำทองคู่, จักรคู่, สำเภาทอง, ธงชัย, สังข์ทักษิณาวัตร, สายสร้อย, สายสังวาล, คันฉ่อง(กระจก), พัดใบตาล, พัดหางนกยูง, พัดवालวิชนี, บาตร, หม้อน้ำมีน้ำเต็ม, ถาดน้ำมีน้ำเต็ม, ถาดทองคำ, เส้าให้, คชกุก (ขอช้าง), พระขรรค์, หอก, พวงมะลิ, ดอกบัวขาว, ดอกบัวเขียว, ดอกบัวแดง, ดอกพุดซ้อน, พญาช้างเอราวัณ, พญาช้างฉัททันต์, พญาช้างอุโบสถ, โคอุสุภราช, ม้าลาหก, พญาครุฑ, พญานาค, มังกรทอง, พญาเสือโคร่ง, ไก่ฟ้า, พญาหงส์, พญาการเวก, นกยูงทอง, นกกระเรียน, นกหัสดีดิ, นกพริก, กิณนร, กนรี, แม่โคกับลูกโค, จระเข้, เต่าทอง, ปลาทอง

#### รอยพระพุทธรบาท 5 แห่งในตำนาน

ตามคัมภีร์ในภาษาบาลีระบุว่า มีรอยพระพุทธรบาทดั้งเดิมในตำนาน 5 แห่ง คือ

1. **สุวรรณมालิก** ปัจจุบันยังสรุปได้ไม่ชัดเจนว่าอยู่ ณ แห่งใด เพียงสันนิษฐานว่าอาจเป็นเขาสุวรรณมालี ในแหลมมลายู หรือเขาถนนธงชัย ซึ่งมีรอยพระพุทธรบาทอยู่รอยหนึ่ง

2. **วุดณบพเต** คือ **สุวรรณบรรพต (พระพุทธรบาทสระบุรี)** แห่งราชอาณาจักรสยาม หรืออาณาจักรศรีอยุธยาเทพนคร ซึ่งค้นพบในสมัยพระเจ้าทรงธรรม

3. **สมนกุฎ** คือ **เขาสมนกุฎ** ที่เกาะลังกา รอยพระบาทนี้เรียกว่าศรีบาทา ชาวสิงหลที่นับถือศาสนาพุทธเชื่อว่าเป็นรอยพระพุทธรบาท สาวนชาวทมิฬที่นับถือศาสนาพราหมณ์เชื่อว่าเป็น คิวบาท หรือรอยบาทของพระศิวะ หรือชาวมุสลิมที่นับถือศาสนาอิสลามเชื่อว่าเป็นรอยเท้าของอาดัม แตกต่างกันไปตามแต่ละศาสนา แต่ทุกศาสนาล้วนเชื่อว่าเป็นรอยบาทอันศักดิ์สิทธิ์ทั้งสิ้น

4. **โยนกุปุเร** คือ **โยนกุนาคนคร** สันนิษฐานว่าเป็น **นครพิงค์เชียงใหม่** คือรอยพระพุทธรบาทบนดอยรุ่ง หรือพระพุทธรบาทสี่รอย อ.แมริม เชียงใหม่ ที่พระเจ้าเม็งรายทรงทำนุบำรุงและสร้างถาวรวัตถุไว้ที่นั่น หรือไม่กี่เป็นรอยพระพุทธรบาทบนแผ่นดินพม่า, สิบสองปันนาในประเทศจีน หรือบนแผ่นดินลาว ติความแตกต่างกันไปได้หลายทาง เพราะแถบนี้มีรอยพระพุทธรบาทมากมาย ล้วนมีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจและน่าศรัทธามาก

5. นมมทาย นทียา คือ แม่หน้านมมทา เชื่อว่าเป็น หาดทรายแก้ว ณ เกาะแก้ว พิศดาร จังหวัดภูเก็ตของไทย ในอดีตที่นั่นมีรอยพระพุทธรูปอยู่ที่หาดทรายรอยหนึ่ง จะมองเห็นเมื่อเวลาน้ำลง ซึ่งหนึ่งในคติการลอยกระทงประการหนึ่งก็คือ เพื่อบูชารอยพระพุทธรูปที่หาดทรายริมแม่น้ำนมมทานที่แห่งนี้ (ปัจจุบันจมอยู่ใต้ผืนดิน จึงได้สร้างรอยพระพุทธรูปองค์ใหม่ครอบทับไว้)

ที่มา : ทศพล จังพาณิชย์กุล, (2555, หน้า 26).

#### รอยพระพุทธรูปในประเทศไทย

การสร้างรอยพระพุทธรูปในประเทศไทย เพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่นำจะได้รับคติความเชื่อ และรูปแบบศิลปะมาจากประเทศศรีลังกา ในราวพุทธศตวรรษที่ 11-13 ดังปรากฏหลักฐานรอยพระพุทธรูปคู่ ที่ทำเป็นรอยสลักไว้ลึกลงไปบนพื้นศิลาแลง ลักษณะเป็นธรรมชาติที่สละสลวย อ่าเภอโคกปี่ จังหวัดปราจีนบุรี โดยตรงกลางฝ่าพระบาททั้งสองข้างทำเป็นรูปธรรมจักรประกอบรอยกากบาทขนาดใหญ่ ซึ่งรอยกากบาทดังกล่าวน่าจะเป็นรูปสัตว์ติดกะ และมีช่องตรงกลางสำหรับรองรับคันทันตรได้อีกด้วย



◆ รอยพระพุทธรูปที่สละสลวย

ในระยะต่อมาได้พบว่ามีการสร้างรอยพระพุทธรูปจำลองรอยเดียวกัน โดยสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในช่วงพุทธศตวรรษที่ 16-17 ดังปรากฏเป็นรอยพระพุทธรูปสลักบนแผ่นหิน ปัจจุบันอยู่บนยอดเขาดีสลัก ตำบลดอนคา อ่าเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรอยพระพุทธรูปดังกล่าวทำเป็นลวดลายมงคล 108 อยู่ในกรอบวงกลมเรียงกันเป็นแถวๆ ละ 8 ดวง มีการจัดระเบียบมงคลและภูมิสูงต่ำตามคติที่สัมพันธ์กับไตรภูมิในพุทธศาสนา ซึ่งจะแตกต่างจากศิลปะบนรอยพระพุทธรูปของพม่าในช่วงระยะเวลาเดียวกันที่จะทำเป็นรอยพระพุทธรูปคู่มีลวดลายมงคล 108 เช่นกัน แต่จะอยู่กรอบตารางสี่เหลี่ยมและไม่จัดเรียงภาพแบบไตรภูมิ แต่จะเรียงวนไปรอบๆ ฝ่าพระบาท ตีวงแคบเข้าหาศูนย์กลาง

การสร้างรอยพระพุทธรูปจำลองในประเทศไทย ปรากฏหลักฐานชัดเจนในช่วงพุทธศตวรรษที่ 19

สมัยสุโขทัย ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการติดต่อด้านการพุทธศาสนากับประเทศศรีลังกาอย่างใกล้ชิด โดยในจารึกของพระมหาธรรมราชาลิไท ได้กล่าวถึงการที่พระองค์โปรดให้จำลองรอยพระพุทธรูปบนเขาสมุณภูฏในเกาะลังกา มาประดิษฐานไว้บนภูเขา 4 แห่ง ในแคว้นสุโขทัย ได้แก่ เมืองสุโขทัย ศรีสัชนาลัย บางพาน และพระบาง ซึ่งในปัจจุบันมีการค้นพบแล้ว 3 รอย

แต่ที่เมืองศรีสัชชนาลัยยังไม่พบ รอยพระพุทธรูปดังกล่าวเป็นรอยเดี่ยว สลักเว้าลงไปบนแผ่นหิน มีรูปทรงคล้ายกับรอยพระพุทธรูปของพม่าในสมัยพุกาม ภายในมีรูปมณฑล 108 อยู่ในกรอบตารางสี่เหลี่ยมจัดเรียงแบบเดียวกับที่นิยมทำในศิลปะพม่าสมัยพุกาม กลางฝ่าพระบาททำเป็นรูปธรรมจักรขนาดเล็ก ซึ่งแสดงถึงอิทธิพลศิลปะที่ได้รับมาจากพม่าสมัยนั้น แต่คติการสร้างเป็นการจำลองรอยพระพุทธรูปที่เชื่อว่าเป็นรอยแท้จริงจากเขาสุมนทกภูในลังกา แนวคิดการจำลองรอยพระพุทธรูปไม่พบในศิลปะพม่าสมัยพุกามเลย อีกทั้งรอยพระพุทธรูปจำลองในสมัยพระมหาชระมราชาลีไท เป็นรอยพระพุทธรูปเดี่ยว ไม่ใช่รอยพระพุทธรูปคู่แบบที่นิยมทำกันในพม่า

รอยพระพุทธรูปจำลองในลักษณะที่คล้ายกับสมัยพระธรรมราชาลีไท ยังพบอีก 2 รอย ที่วัดศรีโคมคำ เมืองพะเยา ตั้งประดิษฐานอยู่คู่กันโดยรอยหนึ่งมีภาพสลักลายเส้นรูปเทวดาถือช่อดอกไม้ประดับอยู่รอบๆ อีกรอยหนึ่งไม่มี แสดงว่าน่าจะสร้างต่างวาระกัน ซึ่งมีผู้สันนิษฐานว่าอาจจะเป็นรอยพระพุทธรูปที่มีกล่าวไว้ในศิลาจารึกหลักที่ 3 ว่า พระมหาชระมราชาลีไททรงสร้างขึ้นและประดิษฐานไว้ที่เมืองศรีสัชชนาลัย เพราะยังไม่พบรอยพระพุทธรูปที่เมืองศรีสัชชนาลัย โดยพระยาอุทิศฐิระอาจนำมาไว้ที่เมืองพะเยา คราวที่มาสวามิภักดิ์พระเจ้าติโลกราชแห่งล้านนา

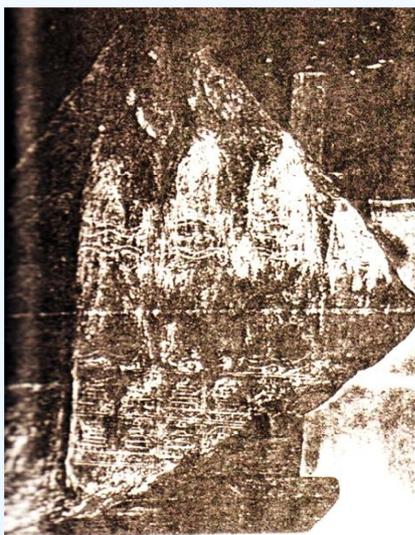
ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 19-20 ได้พบว่ามีการสร้างรอยพระพุทธรูปที่มีคติการจัดเรียงรูปมณฑล 108 เปลี่ยนไป โดยได้พบชิ้นส่วนแผ่นหินสลักรอยพระพุทธรูปอยู่ในอุโมงค์วัดศรีชุม มีรูปมณฑลเกี่ยวกับพรหมโลกที่เคยจัดเรียงอยู่บริเวณกลางฝ่าพระบาทอย่างในศิลปะพม่าสมัยพุกาม แต่กลับนำมาจัดเรียงไว้ในระดับสูงสุดของฝ่าพระบาท ซึ่งจะปรากฏชัดเจนในรอยพระพุทธรูปที่สร้างขึ้นช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 20 ได้แก่ รอยพระพุทธรูปประดับมุกที่วัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงใหม่ ทำเป็นรอยพระพุทธรูปสี่รอยเหยียบซ้ำกัน เป็นรูปแบบที่นิยมสร้างกันในล้านนา ต่างจากสุโขทัยที่นิยมทำเป็นรอยเดี่ยว และในช่วงเดียวกันศิลปะการสร้างรอยพระพุทธรูปแบบสุโขทัยก็มีการจัดเรียงรูปมณฑล 108 อีกระบบต่างจากล้านนา ดังจะเห็นได้จากรอยพระพุทธรูปที่วัดบวรนิเวศ กรุงเทพมหานคร มีจารึกระบุศักราชการสร้างใน พ.ศ. 1970 โดยเป็นรอยพระพุทธรูปอยู่ในกรอบสี่เหลี่ยม กลางฝ่าพระบาทแต่ละข้างมีธรรมจักรขนาดใหญ่ลักษณะคล้ายรูปพระพุทธรูปคู่สมัยอนุราชปุระของลังกา แต่ในธรรมจักรมีการแบ่งช่องบรรจุรูปมณฑล 108 ไว้ตามแนววงกลมเป็นชั้นๆ โดยเรียงพรหมโลกและเทวโลกไว้วงในรอบจุดศูนย์กลาง ส่วนพระจักรพรรดิรัตนะ เครื่องประกอบบารมี เครื่องสูง รวมทั้งมณฑลอื่นๆ จัดเรียงไว้รอบนอก การจัดเรียงรูปมณฑล 108 ในธรรมจักรขนาดใหญ่แบบนี้ ยังพบในรอยพระพุทธรูปจำลองที่ทำจากสำริดจากวัดเสด็จ จังหวัดกำแพงเพชรอีกด้วย แต่ต่างกันที่การจัดเรียงรูปมณฑลโดยวางรูปเขาพระสุเมรุไว้เป็นศูนย์กลางล้อมรอบด้วยภูเขาและมหาสมุทรทั้ง 7 ชั้น ถัดมาเป็นแนวโคจรของพระอาทิตย์และพระจันทร์ สัตว์หิมพานต์ พืช ส่วนประกอบของโลกมนุษย์ และ

เครื่องสูงประกอบบารมีของพระเจ้าจักรพรรดิ ส่วนเทวโลกและพรหมโลกอยู่แถวนอกสุด การจัดเรียงรูปมงคลลักษณะเดียวกันนี้ ยับพบที่รอยพระพุทธรบาทจำลองไม้แกะสลักวัดพระรูป จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีอายุหลังลงมาเล็กน้อย

การค้นพบรอยพระพุทธรบาทที่จังหวัดสระบุรี บนเขาสวรรณบรรพต เมื่อปี พ.ศ. 2165 รัชสมัยพระเจ้าทรงธรรมแห่งกรุงศรีอยุธยา เชื่อว่าเป็นรอยพระพุทธรบาทอันแท้จริงของ พระพุทธเจ้าประทับไว้บนเขาสัจจพันธคีรี ดังที่กล่าวไว้ในพระอรรถกถา ลักษณะเป็นรอยเท้า ข้างเดียวเว้าลึกบนพื้นดิน ทำให้พระเจ้าทรงธรรมทรงมีพระราชศรัทธาสร้างมณฑปครอบ รอยพระพุทธรบาทนั้น และเสด็จไปนมัสการทุกปี นั้นแต่นั้นมาพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ก็ เสด็จไปสักการะบูรณะและทำนุบำรุงสืบเนื่องเป็นประเพณีตลอดมา



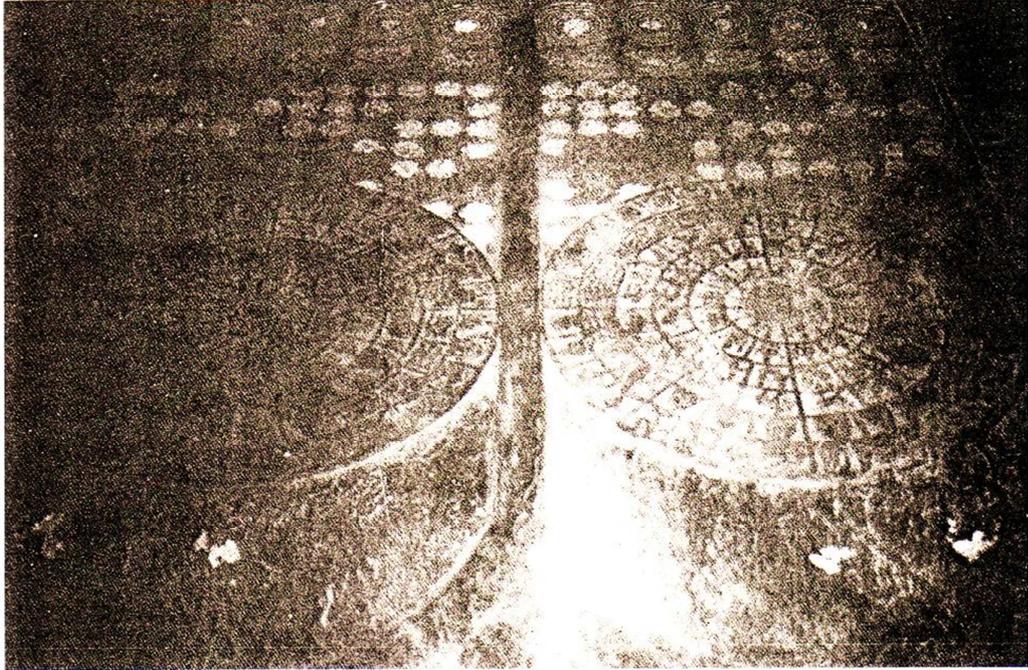
รอยพระพุทธรบาทสลักบนศิลา อยู่ภายในอุโมงค์วัดศรีชุม



รอยพระพุทธรบาทบนแผ่นหินในอุโมงค์  
วัดศรีชุม จังหวัดสุโขทัย



ภาพสลักเทวदारบรอยพระพุทธรบาท  
วัดศรีโคมคำ จังหวัดพะเยา



ลวดลายมงคลที่ปรากฏบนรอยพระพุทธรบาทสมัยสุโขทัย



เก็บรักษาไว้ที่วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพฯ  
รอยพระพุทธรบาท วัดพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี



รอยพระพุทธรูปที่นครวัด ประเทศกัมพูชา  
สันนิษฐานว่าได้รับแรงบันดาลใจทางศิลปะ  
จากรอยพระพุทธรูปในประเทศไทย



รอยพระพุทธรูปจำลองทองคำ



ความเชื่อเรื่องรอยพระพุทธรูป ปรากฏบนงานจิตรกรรมฝาผนังในตำหนัก  
พระพุทธรูปโฆษาจารย์ ภาพเล่าเรื่องหมู่เทวดา นักพรต นมัสการพระพุทธรูป  
ที่เขาสังขจพันธ์คีรี และพระพุทธรูปทบนเกาะกลางทะเล

### รอยพระพุทธรูปบาทเขาดีสลัก

รอยพระพุทธรูปบาทเขาดีสลัก ตั้งอยู่บนเขาดีสลัก ตำบลดอนคา อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ห่างจากเมืองโบราณอุ้มทองไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือประมาณ 12 กิโลเมตร รอยพระพุทธรูปบาทองค์นี้ได้รับการค้นพบและเผยแพร่เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2534 โดยคณะอนุกรรมการวัฒนธรรมและอนุกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีนายมนัส โอภาากุล นักวิชาการท้องถิ่นผู้มีความเชี่ยวชาญเรื่องประวัติศาสตร์สุพรรณบุรี เป็นแกนนำ



รอยพระพุทธรูปบาทเขาดีสลัก

### ลักษณะทางศิลปกรรม

รอยพระพุทธรูปบาทเขาดีสลักเป็นรอยพระพุทธรูปเดี่ยวสลักลงบนแผ่นหินทรายสีแดงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง 66 เซนติเมตร ยาว 142 เซนติเมตร เป็นรอยพระพุทธรูปบาทที่สลักเป็นรูปนูนต่ำ ทำเป็นลายรูปกสิขบัวโดยรอยพระบาท ปลายนิ้วพระบาทยาวไม่เสมอกัน นิ้วพระบาทข้อแรกทำลายขมวดเป็นรูปก้นหอย ตามคัมภีร์มหาบุรุษลักษณะนิ้วพระบาทข้อที่สองเป็นลายก้นชดหรือใบไม้ม้วน ซึ่งเป็นลายที่นิยมในสมัยทวารวดี บริเวณกลางฝ่าพระบาททำเป็นรูปธรรมจักรขนาดเล็ก รายรอบด้วยภาพสลักรูปมงกุฎ 108 ประการอยู่ในกรอบวงกลม ซึ่งแตกต่างจากรอยพระพุทธรูปบาททั่วไปที่มักจะสลักลายมงกุฎ 108 ประการไว้ในกรอบสี่เหลี่ยม

การจัดเรียงรูปมงคลในส่วนบนจะจัดเรียงเป็นแถวๆ ละ 8 วง แต่ในส่วนล่างมีปัญหาที่ความโค้งและสอบแคบของสันพระบาท จึงไม่สามารถจัดเรียงรูปมงคลให้เป็นแถวได้ ลักษณะที่พิเศษอีกอย่างหนึ่งของพระพุทธรูปวัดเขาดีสลักนี้ก็คือ มีการจัดลำดับภูมิสูงต่ำของรูปมงคล 108 ประการ ตามคติไตรภูมิและจักรวาลในพุทธศาสนา โดยสามารถแบ่งรูปมงคลออกได้เป็น 3 ส่วนคือ

1. รูปสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับภพภูมิและจักรวาลจัดเรียงอยู่ส่วนบนสุดจากข้อพระบาทข้อที่ 2 ลงมา ได้แก่

พรหมโลก ทำเป็นภาพเทวดากำลังอยู่ในท่าเหาะ 2 แถวแรก จำนวน 16 องค์

เทวโลก จัดเรียงอยู่ในแถวที่ 2 ทำเป็นภาพเทวดาอยู่ในท่านั่งแบบต่างๆ ได้แก่ ท่านั่งชันเข่าข้างเดียว หรือมหาราชลีลาสนะนั่งขัดสมาธิ และอยู่ในท่าคล้ายกำลังเหาะ

มหาสมุทรตั้งสี่อยู่ถัดลงมาในแถวที่ 4 ทำเป็นสัญลักษณ์รูปสี่เหลี่ยมอยู่ในกรอบวงกลม

นอกจากนี้ยังมีสัญลักษณ์รูปธรรมจักร พระอาทิตย์ พระจันทร์ อยู่ในลำดับแถวถัดมา

2. เครื่องประดับยศของพระเจ้าจักรพรรดิ จัดเรียงอยู่บริเวณกลางฝ่าพระบาทลงมา ได้แก่ พระยาช้างอุโบสถเป็นช้างแก้ว พระยาม้าพลาหกเป็นม้าแก้ว พระมงกุฎ ถ้วยภาชนะ กลองบัณเฑาะว์ พระมหาสังข์ คันฉ่อง ขอช้าง เป็นต้น

3. สัญลักษณ์ที่เป็นโชคลาภและรูปสัตว์มงคล จัดเรียงอยู่บริเวณส่วนกลางถึงส่วนล่างของสันพระบาท ได้แก่ ส้าเกาทอง พญาครุฑ พญาไก่อแจ้ พญานาค ปลาคู่ พญากวางทอง พญาหงส์ พญาราชสีห์ ดอกไม้สี่กลีบ พญาโค และโคแม่ลูกอ่อน เป็นต้น

#### กรอบประจุมงคล 108 ประการ

กรอบประจุมงคล 108 ประการของพระพุทธรูปวัดเขาดีสลักอยู่ในวงกลม ผิดกับกรอบมงคล 108 ประการ ไม่ว่าจะเป็นของศรีลังกา พม่า กัมพูชา และเมืองไทย ทุกองค์อยู่ในกรอบสี่เหลี่ยมทั้งสิ้น เชื่อว่าผู้สร้างย่อมสร้างอย่างมีความหมาย มีความรู้เรื่องราวพระพุทธรูปอย่างลึกซึ้ง ท่านมหาเศรษฐา ฉินนาลโย ให้คำอธิบายดังนี้

มงคล 108 ในรอยพระพุทธรูปโดยทั่วไปเป็นเส้นแบ่งเขตแต่ละมงคล เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส หรือสี่เหลี่ยมผืนผ้า ถ้าจะให้ความหมายทางธรรมะน่าจะหมายถึงอริยสัจ 4 แต่รอยพระพุทธรูปวัดเขาดีสลัก (น่าจะเรียกว่าฝ่าพระบาทเพราะเป็นรอยหนุน) เส้นแบ่งเขตแต่ละมงคล ถ้าจะตีความหมายให้เข้ากับธรรมะแล้วน่าจะมีความหมายเป็น **วัฏจักร** หรือ **วัฏฏะ** หมายถึงวนเวียน ได้แก่ การเวียนเกิดเวียนตายเช่นนี้ เรียกว่า **วัฏฏะ** มี 3 คือ กิเลส กรรม วิบาก ได้แก่ คนเราเมื่อมีกิเลสก็เป็นเหตุให้ทำกรรม เมื่อทำกรรมแล้วก็ต้องมีวิบาก คือผลของกรรมและกรรมนี้

ก็จะส่งผลให้ไปเกิดในชาติหน้าอีก วนเวียนกันอยู่อย่างนี้ไม่มีที่สิ้นสุด จึงเรียกว่า วัฏฏะ ต้องรอจนกว่าจะบรรลุเป็นพระอรหันต์นั้นแหละจึงจะพ้นไปจากวัฏฏะ 3 ดังกล่าวนี้

อีกอย่างหนึ่งท่านเปรียบเทียบวงกลมว่าเป็นเหมือนปฏิจจสมุปบาท ซึ่งมี 12 คือ อวิชชา สังขาร วิญญาณ นามรูป สฬายตนะ ผัสสะ เวทนา ตัณหา อุปาทาน ภพชาติ ชรา และ มรณะ ธรรมเหล่านี้เป็นปัจจัยอาศัยกันและกันเกิดขึ้น (ปฏิจจสมุปบาท) ถ้ามีอย่างหนึ่งแล้ว อีกอย่างหนึ่งก็จะมีตามมาด้วยเป็นลูกโซ่ติดต่อกันไปไม่ขาดเหมือนกับโลกของเรามีน้ำ น้ำก็กลายเป็นไอ เป็นไอแล้วก็ลอยสูงขึ้นไปรวมกันเป็นก้อนเมฆ แล้วก้อนเมฆก็ตกลงมาเป็นฝน ฝนเมื่อตกลงมาเป็นน้ำแล้ว น้ำนั้นเมื่อได้รับความร้อนก็กลายเป็นไออีก หมุนเวียนกันอยู่อย่างนี้ไม่มีที่สิ้นสุด ปฏิจจสมุปบาทหรือปัจจัยการนี้ก็เหมือนกัน ก็ทำให้เกิดวิญญาณ ฯลฯ เรื่อยไปจนถึงชาติ ชรา มรณะ หมุนเวียนกันไป



รอยพระพุทธรูปที่วัดเขาตีสลัก อำเภอร่องทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

## ใบงานที่ 1

### เรื่อง อ่าน เขียน เรียงความหมาย

ชื่อ..... ชั้น ม. 3/..... เลขที่.....

สาระการเรียนรู้ภาษาไทย      หน่วยการเรียนรู้ที่.....      ปีการศึกษา 2556

**กิจกรรมที่ 1 คำชี้แจง** ให้นักเรียนเขียนคำอ่านจากคำที่กำหนดให้

- |                  |               |
|------------------|---------------|
| 1. ปุชนิยมสถาน   | อ่านว่า ..... |
| 2. พุทธศาสนิกชน  | อ่านว่า ..... |
| 3. อนุสติ        | อ่านว่า ..... |
| 4. สัจธรรม       | อ่านว่า ..... |
| 5. วิภวสังสาร    | อ่านว่า ..... |
| 6. ปาฏิหาริย์    | อ่านว่า ..... |
| 7. วิมุติธรรม    | อ่านว่า ..... |
| 8. พุทธานุสสติ   | อ่านว่า ..... |
| 9. สักการบูชา    | อ่านว่า ..... |
| 10. บรมโพธิสัตว์ | อ่านว่า ..... |

**กิจกรรมที่ 2 คำชี้แจง** ให้นักเรียนเขียนความหมายของคำที่กำหนดให้ ให้ถูกต้อง

- |              |               |
|--------------|---------------|
| 1. พระหัตถ์  | หมายถึง ..... |
| 2. อัจฉริยะ  | หมายถึง ..... |
| 3. นิพพาน    | หมายถึง ..... |
| 4. สัญลักษณ์ | หมายถึง ..... |
| 5. ภูผา      | หมายถึง ..... |
| 6. จักรวาล   | หมายถึง ..... |
| 7. พระบาท    | หมายถึง ..... |
| 8. ไตรภูมิ   | หมายถึง ..... |
| 9. จารึก     | หมายถึง ..... |
| 10. สังขาร   | หมายถึง ..... |

### กิจกรรมที่ 3 คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนคำจากคำอ่านที่กำหนดให้

1. พระ - บอ -รม - มะ - ทาด = .....
2. มน -ดบ = .....
3. พราม = .....
4. บัน - ลัง = .....
5. ลาย - ลัก = .....
6. ประ - ดิด - สะ - ถาน = .....
7. นิ - รัน -ดร = .....
8. พง - सा - วะ ดาน = .....
9. บัน - พด = .....
10. สัน - ยะ - ลัก = .....



## เฉลยใบงานที่ 1



### เรื่อง อ่าน เขียน เรียงความหมาย

กิจกรรมที่ 1 คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนคำอ่านจากคำที่กำหนดให้

1. ปุชนียสถาน อ่านว่า ปู - ชะ - นี - ยะ - สะ - ถาน
2. พุทธศาสนิกชน อ่านว่า พุ - ต - ทะ - สา - สะ - นิก - กะ - ชน
3. อนุสติ อ่านว่า อะ - นุ - ต - สะ - ตี
4. สัจธรรม อ่านว่า สัจ - จะ - ทำ
5. วิฆ्नสงสาร อ่านว่า วิ - ต - ตะ - สง - สาร
6. ปาฏิหาริย์ อ่านว่า ปา - ตี - หาน
7. วิมุติธรรม อ่านว่า วิ - มุ - ต - ตี - ทำ
8. พุทธานุสสติ อ่านว่า พุ - ต - ทา - นุ - ต - สะ - ตี
9. สักการบูชา อ่านว่า สัก - กา - ระ - บู - ชา
10. บรมโพธิสัตว์ อ่านว่า บอ - ร - มะ - โภ - ทิ - สัต

กิจกรรมที่ 2 คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนความหมายของคำที่กำหนดให้ ให้ถูกต้อง

1. พระหัตถ์ หมายถึง มือ
2. อัศจรรย์ หมายถึง แปลก, ประหลาด
3. นิพพาน หมายถึง ความดับแห่งกิเลสและกองทุกข์
4. สัญลักษณ์ หมายถึง สิ่งที่กำหนด นิยามกันขึ้นแล้วให้ใช้ความหมาย  
แทนสิ่งหนึ่ง
5. ภูผา หมายถึง เขาหิน
6. จักรวาล หมายถึง บริเวณโดยรอบของโลก, ทั่วโลก
7. พระบาท หมายถึง เท้า
8. ไตรภูมิ หมายถึง ภพ ทั้ง 3 คือ กามเทพ รูปภูมิ อรูปภูมิ ตาม  
ไสยศาสตร์ว่า สวรรค์ มนุษย์โลก บาตาล
9. จารึก หมายถึง เขียนหรือจารให้เป็นรอยลึกเป็นตัวอักษร  
หรือภาพต้นแบบบนแผ่นศิลา
10. ร่างกาย หมายถึง ร่างกาย, ตัวตน

กิจกรรมที่ 3 คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนคำจากคำอ่านที่กำหนดให้

1. พระ - บอ -รม - มะ - ทาด = พระบรมธาตุ.....
2. มน -ดบ = มณฑป.....
3. พราม = พรหมณ์.....
4. บัน - ลัง = บัลลังก์.....
5. ลาย - ลัก = ลายลักษณ์.....
6. ประ - ดิต - สะ - ถาน = ประดิษฐาน.....
7. นิ - รัน -ดร = นිරันดร.....
8. พง - सा - วะ ดาน = พงศาวดาร.....
9. บัน - พด = บรรพต.....
10. สัน - ยะ - ลัก = สันุลักษณ์.....



## ใบงานที่ 2

### เรื่อง เรียงความจากคำที่กำหนดให้

ชื่อ.....ชั้น ม. 3/..... เลขที่.....  
 สาระการเรียนรู้ภาษาไทย      หน่วยการเรียนรู้.....      ปีการศึกษา 2556

คำชี้แจงนำคำที่กำหนดให้เรียบเรียงเป็นเรียงความตามจินตนาการของนักเรียนเอง พร้อมทั้ง  
 ตั้งชื่อและวาดภาพประกอบ

มงคล	พระพุทธรบาท	มณฑป	สัญลักษณ์
ลุ่มแม่น้ำ	เขาดิสลัก	ท่องเที่ยว	โบราณสถาน
สุพรรณบุรี	กิเลส	ความเชื่อ	สวรรค์

เรื่อง .....

.....

.....

.....

.....

.....

## เฉลยใบงานที่ 2



เรื่อง เรียงความจากคำที่กำหนดให้

**คำชี้แจง** นำคำที่กำหนดให้เรียบเรียงเป็นเรียงความตามจินตนาการของนักเรียนเอง พร้อมทั้งตั้งชื่อและวาดภาพประกอบ

มงคล

พระพุทธรบาท

มณฑป

สัญลักษณ์

ลุ่มแม่น้ำ

เขาดีสลัก

ห้องเที่ยว

โบราณสถาน

สุพรรณบุรี

กิเลส

ความเชื่อ

สวรรค์

เรื่อง.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน)

**แบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรมมงคล 108 ประการในรอยพระพุทธรูปวัดเขาดีสลัก**  
**การเขียนเรียงความ**

กลุ่มที่.....ชื่อกลุ่ม.....

- สมาชิกกลุ่ม 1. ....  
2. ....  
3. ....  
4. ....  
5. ....

คำชี้แจง : ให้ผู้ประเมินเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคุณภาพ  
(ดูเกณฑ์ให้คะแนน)

ที่	ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
		4	3	2	1
1	การลำดับเรื่องราวและรายละเอียด				
2	การแสดงความคิดเห็น				
3	ประโยคและการเรียงลำดับเหมาะสม				
รวม					

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

**เกณฑ์การประเมิน**

คะแนน	10 – 12	ดีมาก
คะแนน	7 – 9	ดี
คะแนน	4 – 6	พอใช้
คะแนน	1 – 3	ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ระดับคุณภาพ ดี

## เกณฑ์การประเมินความสามารถในการเขียนเรียงความ

ประเด็น การประเมิน	ระดับคะแนน			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
การลำดับ เรื่องราวและ รายละเอียด	การจัดลำดับ เรื่องราวและ รายละเอียด ทำได้ดี มีความชัดเจน	การจัดลำดับ เรื่องราว มีความสอดคล้อง สมเหตุสมผล	เรื่องไม่มีจุดเน้น ขาดตอนนำ และ ตอนจบที่ดี	มีหลักพื้นฐาน ของเรื่อง แต่ขาด เค้าโครงและ รายละเอียด
การแสดง ความคิดเห็น	แสดง ความคิดเห็น ได้เด่นชัด	แสดง ความคิดเห็น ได้เหมาะสม	ความคิดบางตอน ที่เสนอสนับสนุน ขาดรายละเอียด	แสดงความคิด ที่พื้นๆ
ประโยคและ การเรียงลำดับ เหมาะสม	ประโยคที่ใช้มี ความหลากหลาย แตกต่างกัน การเลือกสรรคำ มาใช้เหมาะสม	มีประโยคที่ดี และเลือกสรรคำ มาใช้เหมาะสม	มีความแตกต่าง กันของประโยค จากการเลือกใช้ คำและหลักฐาน ข้อมูลสนับสนุน	ผู้เขียน ใช้ประโยคง่ายๆ มีข้อผิดพลาด หลายแห่ง ประโยค ไม่สมบูรณ์ ไม่มี การย่อหน้าใหม่

## เกณฑ์การตัดสิน / ระดับคุณภาพ

คะแนน	10 – 12	ดีมาก
คะแนน	7 – 9	ดี
คะแนน	4 – 6	พอใช้
คะแนน	1 – 3	ปรับปรุง

## เกณฑ์การผ่าน ระดับคุณภาพ ดี

**แบบทดสอบหลังเรียน**  
**เรื่อง ความเป็นมาของพระพุทธบาท**

**คำชี้แจง** ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย ✕ ลงในกระดาษคำตอบ

1. รอยพระพุทธบาทดั้งเดิมมีกี่แห่ง
  - ก. 2 แห่ง
  - ข. 3 แห่ง
  - ค. 4 แห่ง
  - ง. 5 แห่ง
2. ตามคติความเชื่อแต่โบราณแบ่งรอยพระพุทธบาทออกเป็นกี่ประเภท
  - ก. 4 รอย
  - ข. 3 รอย
  - ค. 2 รอย
  - ง. 1 รอย
3. รอยพระบาทเกือกแก้ว มีลักษณะตามข้อใด
  - ก. รูปรอยเท้าไม่มีนิ้วเท้า
  - ข. รูปรอยเท้ามนุษย์
  - ค. รูปลี่เหลี่ยมผืนผ้า
  - ง. รูปวงรี
4. การสร้างรอยพระพุทธบาทในประเทศไทย ได้รับความเชื่อมาจากที่ใด
  - ก. ประเทศอินเดีย
  - ข. ประเทศศรีลังกา
  - ค. ประเทศพม่า
  - ง. ประเทศกัมพูชา
5. สุวรรณบรรพต คือ รอยพระพุทธบาทในข้อใด
  - ก. พระพุทธบาทวัดศรีโคมคำ
  - ข. พระพุทธบาทวัดศรีชุม
  - ค. พระพุทธบาทสระบุรี
  - ง. พระพุทธบาทสี่รอย

6. มหาพรหมมีทั้งหมดกี่ชั้น
  - ก. 17 ชั้น
  - ข. 16 ชั้น
  - ค. 15 ชั้น
  - ง. 14 ชั้น
7. การจัดเรียงรูปมงคลจะจัดเรียงเป็นแถวๆ ละกี่วง
  - ก. 10 วง
  - ข. 9 วง
  - ค. 8 วง
  - ง. 7 วง
8. สัญลักษณ์ที่เป็นโชคลาภและรูปสัตว์มงคลคืออะไร
  - ก. กลองบันฑาะว์
  - ข. สำเภาทอง
  - ค. ถ้วยภาชนะ
  - ง. ขอช้าง
9. สาเหตุที่รอยพระพุทธรูปวัดเขาคีสลักไม่สามารถจัดเรียงรูปมงคลให้เป็นแถวได้เนื่องจากสาเหตุใด
  - ก. ปัญหาจากผู้สร้างรอยพระพุทธรูป
  - ข. ปัญหาจากส่วนแคบของสันพระบาท
  - ค. ปัญหาที่ความโค้งและสอบแคบของสันพระบาท
  - ง. ปัญหาที่ความยาวและสอบแคบของสันพระบาท
10. ข้อใดมิใช่สัญลักษณ์ในรอยพระพุทธรูป
  - ก. คันฉ่อง
  - ข. พญามัจฉา
  - ค. พญาหงส์
  - ง. ดอกบัวขาว

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน  
เรื่อง ความเป็นมาของพระพุทธบาท

- |      |       |
|------|-------|
| 1. ง | 6. ข  |
| 2. ข | 7. ค  |
| 3. ก | 8. ข  |
| 4. ข | 9. ค  |
| 5. ค | 10. ข |